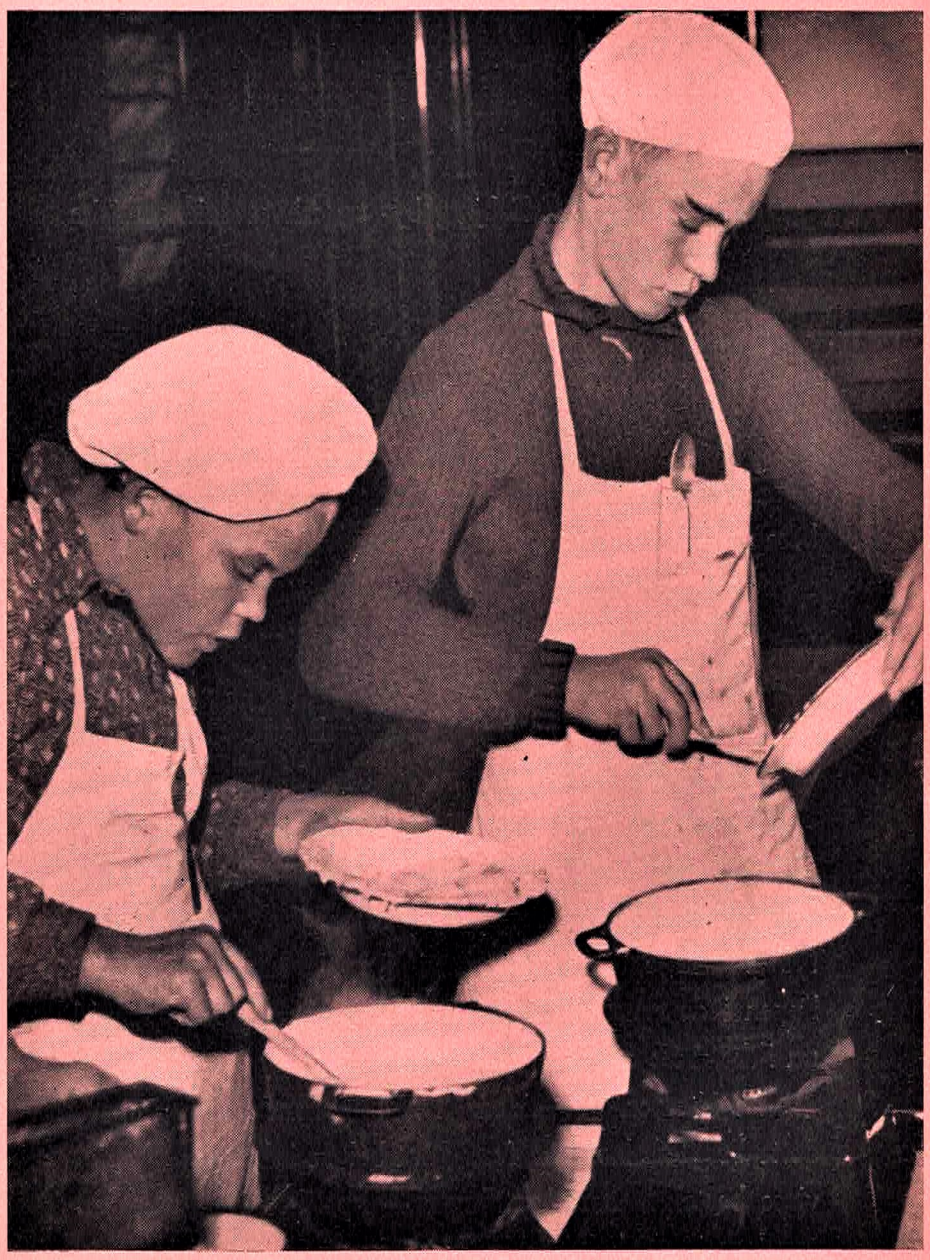
ESBJERG

BY- OG
ERHVERVSØKONOMISKE
OVERSIGTER

4. Aargang

Nr. 3 . December 1944

Statistikerne har til dette Nummer foretaget en Undersøgelse af Befolknings-Udviklingen i Esbjerg. De udarbejdede Tabeller viser, hvordan Esbjergs Befolkning var, er og – maaske – vil blive sammensat. Det paavises, at Esbjergs Udvikling er nær knyttet til Verdensbegivenhederne, samt at Børnene bliver forholdsvis færre og de Gamle flere i Bysamfundet. Desuden skønnes over, hvormange Skolebørn, Skatteydere og Aldersrentenydere der kan ventes i Esbjerg i 1960. Endvidere skildres den nyorganiserede Skolelægeordning, der skulde sikre sunde Borgere i Fremtidens Esbjerg.

I dette Nummer af Esbjerg by- og erhvervsøkonomiske Oversigter udgør Hovedartiklen en Undersøgelse over Befolkningsudviklingen i Esbjerg-Jerne fra dette Bysamfunds Grundlæggelse i 1868 til 1940.

Det er i Forvejen kendt for enhver, at Befolkningstilvæksten i Esbjerg-Jerne har været højere end normalt for Bysamfund i Danmark, men her er forsøgt at give en dyberegaaende Undersøgelse af denne Tilvækst, dens Aarsager og dens forskellige Former.

Det vil fremgaa heraf, hvor nøje Væksten har været forbundet med Begivenhederne i den store Verden. Ikke mindre interessant er Paavisningen af, i hvor høj Grad Tilvæksten skyldes Fødselsoverskud eller Vandringer.

Esbjerg-Jerne var i sin Opvækst i mange Maader præget af at være en ung By, den var ogsaa en ung By i den Betydning, at det var de yngste og yngre Aargange, der her fyldte mere, end Tilfældet var i andre Bysamfund; Udviklingen i de senere Perioder har medført, at dette Forhold nu ikke mere er saa typisk for Byen.

Ofte drøftes Fremtidens Befolkningsudvikling; ogsaa dette Problem har man forsøgt at belyse i Artiklen. Under visse bestemte Forudsætninger — opstillet for at Undersøgelsen ikke skal faa Karakter af nogen Spaadom — har man beregnet Folketallet i Esbjerg-Jerne Aar 1960.

I en anden Artikel behandler Skolelæge L. M. Jacobsen den i 1944 nyorganiserede Skolelægeordning i Esbjerg. Denne Institution, der Aar efter Aar hele Skoletiden igennem vil følge Børnenes Sundhedstilstand, deres legemlige Udvikling og deres Vækst, koster Bysamfundet 6,92 Kr. pr. Barn eller 178 Øre pr. Skatteyder om Aaret.

Kommunaldirektør
cand. jur. og polit.

„Esbjerg"

er udgivet af Esbjerg Byraad og Esbjerg Erhvervsraad og redigeret af Kommunaldirektør Hans Nielsen og Erhvervschef Paul Schau.

Heftet udsendes 4 Gange aarligt og bringer by- og erhvervsøkonomiske Oversigter for Esbjerg By. Det udsendes gratis til Interesserede ved Henvendelse til Ekspeditionen: Esbjerg Erhvervskontor, Kirkegade 20, Telefon 2579.

★

Næste Nummer

vil indeholde en Oversigt over Indkomst- og Erhvervsforholdene i Esbjerg. Skattevæsenets Talmateriale analyseres, og Forskydningen fra 1939 til 1943 undersøges. I Tabelform bringes en fuldstændig Oversigt over Indkomst- og Erhvervsfordelingen.

★

Indhold

Befolkningsudviklingen
i Esbjerg ..... Side 3
Skolelægen i Praksis... „ 18
Statistiken fortæller ... „ 22
Fra By og Bedrifter ... „ 23

Befolkningsudviklingen i Esbjerg

„Danmarks Chicago" er eet af de mange Tilnavne, Esbjerg erhvervede sig ved i amerikansk Tempo at vokse op fra en lille Nybyggerby til et af de største Bysamfund i Landet.

Kun 75 Aar er gaaet fra Lyngheden i 1868 — da Loven om Anlæg af en Havn ved Esbjerg blev vedtaget — til Esbjerg Købstad i Dag, en Byudvikling, der i hvert Fald ikke i Danmark har sit Sidestykke.

Denne Udvikling er i store Træk kendt af ethvert Skolebarn i Landet.

I det følgende skal det forsøges at give en nærmere Analyse af denne Befolkningstilvækst, herunder en Redegørelse for den mere eller mindre kraftige Væksthastighed i de forskellige Tidsperioder samt i store Træk Aarsagerne hertil, Befolkningens Alderssammensætning til forskellige Tidspunkter, Fødselsoverskudets og Indvandringsoverskudets Indflydelse paa Befolkningsudviklingen og endelig et Par Beregninger over den fremtidige Befolknings Størrelse og Sammensætning under nærmere angivne Forudsætninger.

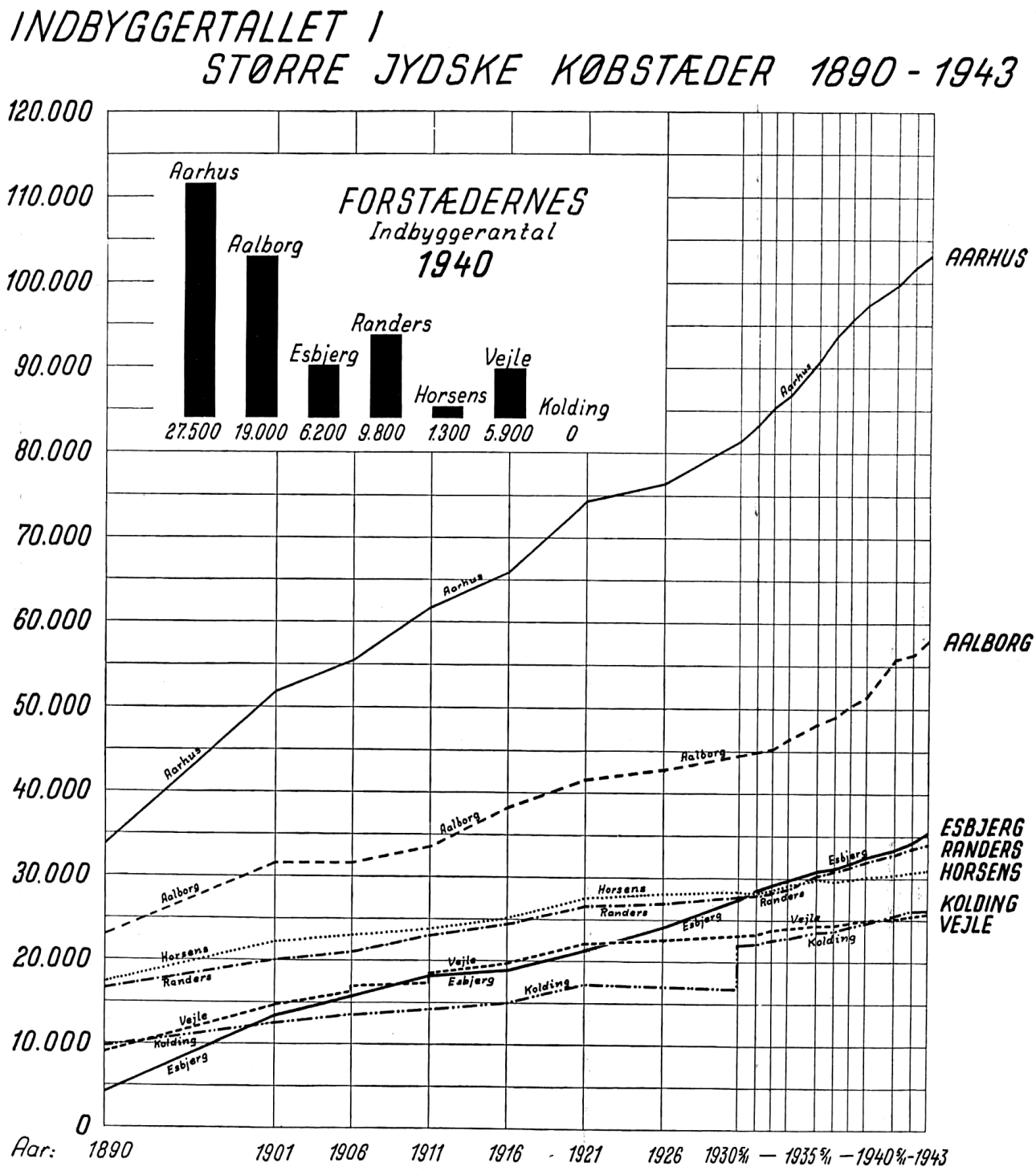
Indbyggertallets Udvikling

Ved den første nogenlunde sikre Folketælling, der fandt Sted i Danmark i 1801, taltes der, hvor nu Esbjerg ligger, en Befolkning paa ialt 20. De næste Tællinger fandt Sted i 1834 og 1840 og dernæst op til 1860 hvert femte Aar. Dette Aar, der var sidste Folketællingsaar, før Anlægget af Havnen, taltes der ialt 30 Personer.

Havnearbejdet paabegyndtes den 15. April 1869, og ved den pr. 1. Februar 1870 foranstaltede Tælling blev der konstateret en Befolkning paa knap 500, overvejende Arbejdere beskæftiget ved Havnebyggeriet. Begyndelsen til et Bysamfund var hermed gjort, og Handlende, Haandværkere og senere Fiskere begyndte at bosætte sig ved Esbjerg. I Løbet af de 10 Aar fra 1870 til 1880 tredobledes Befolkningen, saaledes at der ved Tællingen i 1880 optaltes ialt 1.529 Personer. Byen havde saaledes da en Størrelse som en jævn stor Stationsby i Dag og var saa smaat begyndt at distancere de daværende mindre Købstæder. 10 Aar efter — i 1890 — talte Byen et Indbyggertal paa ca. 4.100 og havde — skønt endnu ikke selvstændig Kommune — distanceret de $^2/_3$ af Landets Købstæder.

Tiden fra Begyndelsen til Midten af Halvfemserne medførte hovedsagelig paa Grund af Havnens voksende Betydning atter en Tredobling af Befolkningen. Dermed fulgte en hektisk Tid for Byggeriet, hvilket atter medførte Indvandring af Haandværkere, Arbejdere og Handlende. Denne meget stærke Opblussen af den økonomiske Aktivitet i Byen støttedes endvidere af de store kommunale Anlægsarbejder, der maatte iværksættes, efter at Byen fra 1. Januar 1894 var blevet selvstændig Kommune. Denne Udvikling gav selvsagt gode Muligheder for Jordspekulationen — Muligheder, som blev udnyttet i fuldt Maal.

Grunde, der solgtes for 50 Øre pr. Kvadratalen, kostede en Maaned efter 2 Kr. eller mere. Byggegrundene skiftede Ejermænd fra Maaned til Maaned, og Priser-

ne steg ved hver Omsætning. Skønt Grundlaget for hele denne Opblussen — Havnens større og større Omsætning — var reelt, gik Udviklingen efterhaanden over i en Slags lokal Inflation, fulgt af Krak og Sammenbrud netop omkring den Tid, Byen blev Købstad. Gründerperioden var dermed endt, og Esbjerg vaagnede op til den graa Hverdag; Byggeriet og dermed store Dele af Industrien og Handelen gik pludselig i Staa og vedblev at stagnere i de første Aar, efter at Byen var blevet Købstad den 1. Januar 1899. Flere af Byens Borgere havde endvidere ved Grund-

spekulationer paadraget sig Forpligtelser, som det efter et voldsomt Prisfald viste sig vanskeligt at opfylde, og Aarene stod i Fallitternes og Tvangsauktionernes Tegn.

I nedenstaaende er denne Udvikling belyst gennem de Befolkningstal, det er muligt at fremskaffe. Det vil ses, at der skete en Fordobling i Løbet af de to Aar 1894 og 1895, men at Befolkningen derefter stagnerede:

Folketal.

1890:	4.100	Indbyggere
1894:	6.300	„
1895:	9.300	„
1896:	12.400	„
1900:	12.900	„
1901:	13.400	„

De bevægede Aar i 90'erne, der stærkt bidrog til at forstærke det Ry, Esbjerg allerede fra Starten havde erhvervet sig som „den amerikanske By i Vestjylland", fulgtes efter Aarhundredskiftet af en jævn og støt Fremgang, helt indtil Verdenskrigen udbrød i 1914. Ved Folketællingen i Februar 1911 var Indbyggertallet 18.200 og ved Slutningen af Aaret 1913 ialt ca. 19.300.

Under forrige Krig

Den første Virkning af Krigen og Nedgangen i den internationale Handel blev et væsentligt Fald i Omsætningen over og Besejlingen paa Havnen. Som Følge heraf blev Beskæftigelsesmulighederne paa Havnen reduceret meget betydeligt, en Udvikling, der satte dybe Spor i hele Byens økonomiske Liv, og Arbejdsløsheden antog et Omfang som ingensinde før. Da 1914 endvidere kun var et taaleligt Aar for Fiskeriet, blev Resultatet, at Borgernes Indtægter sank, og Mistilliden til Byens Fremtid bredte sig i en saadan Grad, at en Del af Befolkningen fandt det bedst at prøve Lykken andetsteds. Indbyggertallet, der ved Begyndelsen af Aaret 1914 som nævnt var ca. 19.300, sank til 1. Januar 1915 til 18.500 og var pr. 1. Januar 1916 18.400. Den stadige Stigning i Folketallet, der havde fundet Sted fra Aarhundredskiftet, var saaledes blevet afbrudt, og alt tydede paa, at Esbjerg, i hvert Fald saa længe Krigen varede, maatte sove en Tornerosesøvn.

Det gik imidlertid ganske anderledes. Trods Krig og Minespærringer blev Nordsøen, hvor den er, og Fiskeriets Opblomstring kompenserede i udstrakt Grad det Tab, der forvoldtes ved Havnens Hensygnen. Allerede i 1915 var Fiskeriets Udbytte tredoblet i Forhold til det foregaaende Aar, og Aaret 1916 bragte et Opsving, man aldrig tidligere havde set.

Fiskeriets Udbytte, der i 1914 udgjorde 1,3 Mill. Kr. og i 1915 ca. 4 Mill. Kr., indbragte i 1916 over 12 Mill. Kr. En saadan Indtægtsstigning for Byens vigtigste Erhverv maatte give en optimistisk Stemning. Strømmen fra Byen vendte pludselig, Indbyggertallet voksede i Løbet af Aaret 1916 med ca. 900 og naaede ved Begyndelsen af 1917 Førkrigsniveauet. Til Trods for, at Fiskeriets Udbytte i 1917 og 1918 ikke laa meget over det normale, fortsatte Indvandringen jævnt.

Mellem de to Krige

De følgende Aar bragte for Esbjerg saa lidt som for det øvrige Land den efter Krigen ventede Lettelse i de økonomiske Forhold. Bortset fra 1919, hvor Fiskeriet atter havde en Højkonjunktur, der som i 1916 øjeblikkelig bevirkede en kraftig Indvandring til Byen, var de økonomiske Forhold meget daarlige. I 1920—21 var saaledes over 1.000 Arbejdere og ca. 200 Fiskere paa Understøttelse i Henhold til Lovene om ekstraordinær Understøttelse til Arbejdsløse. Virkningen heraf udeblev ikke, og i Aaret 1920 havde Esbjerg for tredie

Gang et Udvandringsoverskud, dog i betydelig mindre Omfang end i de to tidligere Perioder.

I Modsætning til, hvad der var Tilfældet i de fleste andre større Byer, var Tiden fra 1923—30 i Esbjerg præget af en økonomisk Stabilitet med jævnt stigende Indkomster og gode Beskæftigelsesmuligheder, hvilket bevirkede en gennem Tyverne jævn Indvandring til Byen.

Grunden hertil maa til Dels søges i den Omstændighed, at Esbjerg ikke i Modsætning til mange andre store Provinsbyer er domineret af Industrien og specielt ikke af en enkelt Industrivirksomhed. Hertil kommer endvidere, at Virksomheden paa Eksporthavnen er afhængig af Landbrugseksportens kvantitative Omfang og ikke af Landbrugets Rentabilitet som saadan. Endvidere havde Esbjerg aldrig haft en Oplandshandel i tilsvarende Omfang som de fleste andre større Byer, hvorfor Landboernes svækkede Købeevne i Aarene 1926—28 betød mindre for Byens Handel.

Det samme Forhold bevirkede i de første Aar af Trediverne en Indvandring til Esbjerg af meget stort Omfang, hvortil endvidere senere kom Nedgangen i Beskæftigelsesmulighederne og Levevilkaarene i Esbjergs umiddelbare Opland.

Ved Folketællingen i November 1935 havde Esbjerg passeret de 30.000 og var nu Provinsens fjerdestørste By, idet den dog kun laa nogle faa Hundrede over Randers.

Under denne Krig

Efter en jævn Stigning til Efteraaret 1939, hvor Folketallet udgjorde ca. 32.000, fulgte der som i 1914 Frygten for, at Krigens Indvirkning paa Byens Erhvervsliv vilde faa katastrofale Følger, ikke alene for de til Havnen knyttede Erhverv, men paa Grund af Minespærringerne ogsaa for Fiskeriet.

For fjerde Gang i Esbjergs Historie blev Udvandringen større end Indvandringen, idet Antal fraflyttede for Aaret 1939 under eet udgjorde ca. 4.200, men Antal Tilflyttere kun ca. 4.000.

Af nedenstaaende Tabel fremgaar Antallet af Til- og Fraflyttere i Tiden umiddelbart før Krigens Udbrud og op til i Dag:

Tabel 1. Til- og Fraflyttere under Krigen:

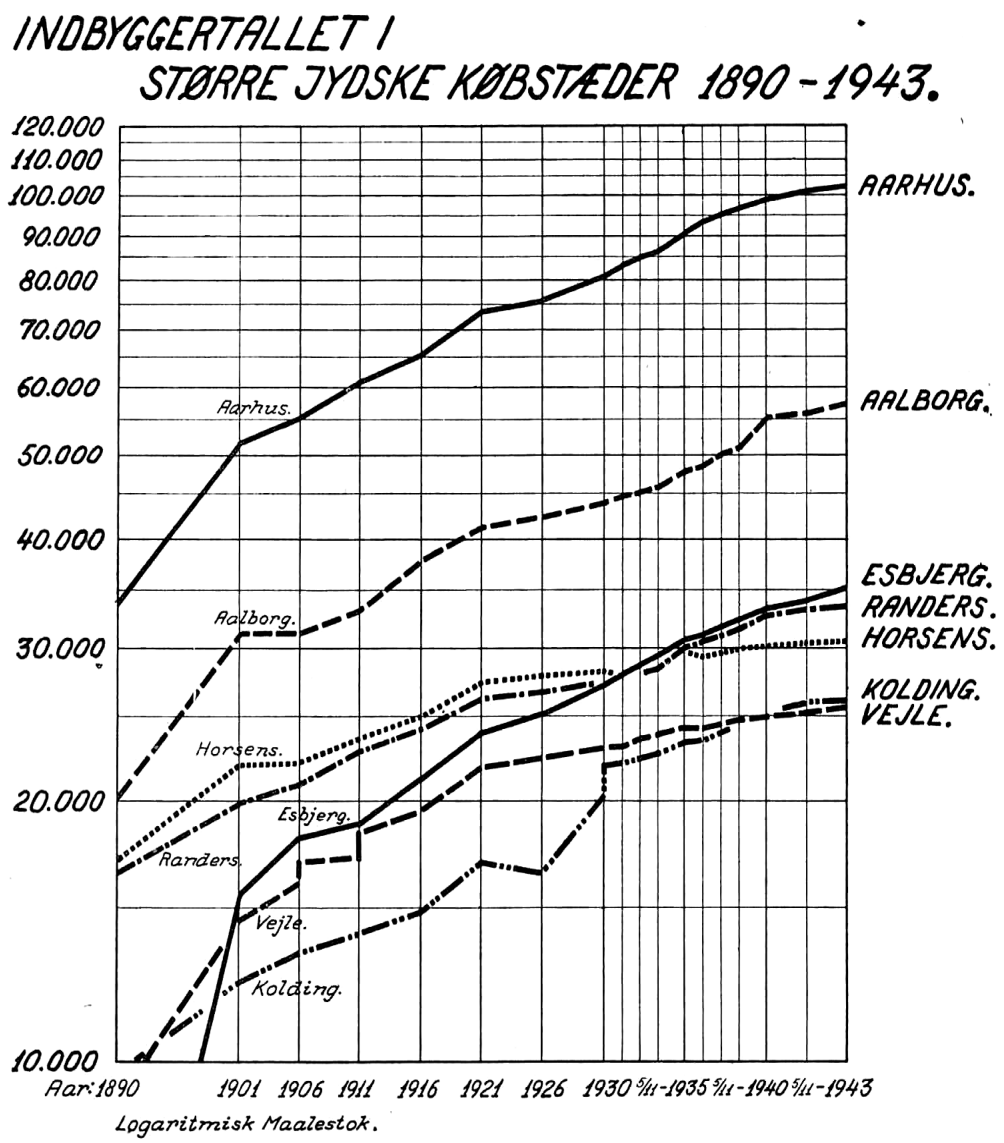
	Tilflyttede	Fraflyttede	Indvandringsoverskud
1. Halvaar 1939 ...	1.999	1.934	65
2. „ 1939 ...	1.982	2.247	÷265
1. „ 1940 ...	1.614	1.928	÷314
2. „ 1940 ...	2.426	1.953	473
1. „ 1941 ...	1.805	1.749	56
2. „ 1941 ...	1.914	1.685	229
1. „ 1942 ...	1.820	1.643	177
2. „ 1942 ...	2.276	1.852	424
1. „ 1943 ...	2.571	1.973	598
2. „ 1943 ...	2.883	2.280	603
1. „ 1944 ...	2.274	2.299	÷ 25

Som det vil ses af ovenstaaende, gik Udviklingen allerede fra 2. Halvaar 1940 den modsatte Vej, dels paa Grund af den mod alle Forventninger indtraadte Bedring i Fiskerierhvervet, dels paa Grund af de i Efteraaret 1940 paabegyndte store Anlægsarbejder i og omkring Esbjerg. Denne Udvikling kulminerede i Aaret 1943, hvor Indvandringsoverskudet var større end i noget andet Aar siden Aarhundredskiftet. At dømme efter Udviklingen i 1944 er denne Tilstrømning til Byen nu i kraftig Aftagen.

Pr. 1. Oktober 1944 var Folketallet i Esbjerg iflg. Folkeregistrets kvartalsvise Opgørelse ialt ca. 37.000.

Aldersfordelingens Udvikling

De følgende Tabeller tjener til at belyse den Forskydning i Aldersfordelingen, der har fundet Sted i Esbjerg siden Aarhun-

Kurverne er tegnet i logaritmisk Maalestok saaledes, at ligestore procentvise Stigninger for de forskellige Byer viser sig ved samme Kurvestigning.

dredskiftet. For Aaret 1901 foreligger der ikke fra Statistisk Departement en Oversigt over Aldersfordelingen specielt for Esbjerg, men kun for Købstæderne i Ribe Amt under eet, hvilket altsaa vil sige for Byerne Ribe, Varde og Esbjerg. Esbjergs Aldersfordeling dette Aar er derfor beregnet ud fra den Forudsætning, at den relative Aldersfordeling i Ribe og Varde var den samme som i Randers. Differencen mellem de saaledes for Ribe og Varde beregnede Folketal i de enkelte Aldersgrupper og den for samtlige Byer i Ribe Amt konstaterede Aldersfordeling viser derefter tilnærmelsesvis Esbjergs Aldersfordeling.

Tabel 2 giver den absolutte Aldersfordeling i Aarene 1901, 1911, 1921, 1930 og 1940 fordelt paa Mænd og Kvinder.

Allerede et flygtigt Blik paa Tabellen vil vise den Forskydning i Aldersfordelingen, der har fundet Sted i Perioden. Medens Befolkningstallet er steget fra 13.300 i 1901 til 33.100 i 1940 eller med ca. 150 %, er Antallet af Børn under 10 Aar kun steget fra 4.400 til 5.800 eller med ca. 30 %, medens Antallet af gamle (over 70 Aar) er vokset fra ca. 250 til ca. 1.100 eller med ca. 340 %. Der er saaledes foregaaet en kraftig Forskydning mod de ældre Aldersklasser. Dette illustreres maaske bedst ved at betragte Aldersgrupperingen efter

Tabel 2. Aldersfordelingen i Esbjerg:

	1901			1911			1921			1930			1940		
	Mænd	Kvinder	Tilsammen	Mænd	Kvinder	Tilsammen	Mænd	Kvinder	Tilsammen	Mænd	Kvinder	Tilsammen	Mænd	Kvinder	Tilsammen
Under 10 Aar ...	2.265	2.155	4.420	2.551	2.604	5.155	2.397	2.455	4.852	2.579	2.581	5.160	2.925	2.843	5.768
10—19 Aar	1.159	1.245	2.404	1.828	2.061	3.889	2,191	2.473	4 664	2.527	2.642	5.169	2.824	2.922	5.746
20—29 „	725	1.182	1.907	1.188	1.524	2.712	1.549	1.974	3 523	2.649	2.831	5.480	3.054	2.888	5.942
30—39 „	1.031	977	2.008	1 189	1.262	2.451	1.360	1.453	2,813	2.114	2.162	4 276	2.854	2.947	5.801
40—49 „	648	600	1.248	959	953	1.912	1.068	1.132	2.200	1.532	1.433	2.965	2.043	2.114	4.157
50—59 „	343	319	662	595	535	1 130	792	856	1.648	1.059	1.109	2.168	1.450	1.412	2 862
60—69 „	175	198	373	241	265	406	458	454	912	518	764	1.282	859	935	1.794
70 Aar og derover	85	163	248	128	190	318	224	258	482	350	372	722	497	587	1.084
Uangivet	55	30	85	80	55	135	105	52	157	70	13	83	1		1
Ialt...	6.486	6.869	13.355	8.759	9.449	18 208	10 144	11.107	21.251	13.498	13.907	27.405	16.507	16.648	33.155

de almindelig anvendte Delingslinier ved 15, 20, 40 og 60 Aar. De Aldersgrupper, der herved dannes, er netop dem, der har særlig Interesse, naar Talen er om Erhvervsliv, sociale Forhold o. lign.

Tabel 3. Aldersgrupperingen i Esbjerg:

	Antal Personer		pCt.	
	1901	1940	1901	1940
Under 15 Aar....	5.890	8.614	44,4	26,0
15—19 Aar	934	2.900	7,0	8,7
20—39 Aar	3.915	11.743	29,5	35,4
40—50 Aar	1.910	7.019	14,4	21,2
60 Aar og derover	621	2.878	4,7	8,7
	13.270	33.154	100	100
Uangivet	85	1		
Ialt...	13.355	33.155		

Ikke meget under Halvdelen af hele Befolkningen i 1901 var Børn under 15 Aar, altsaa i det væsentlige uproduktive. I 1940 udgjorde Børnenes Andel i det samlede Befolkningstal derimod kun godt ¼. 7 % af Befolkningen befandt sig i 1901 i Alderen 15—20 Aar, det Tidsafsnit af Livet, der i væsentlig Grad optages af Faguddannelse. I 1940 var op mod $^1/_{10}$ af Befolkningen i denne Aldersgruppe. Ca. 44 % var i 1901 i de fuldt arbejdsdygtige Aldersklasser, i 1940 derimod ca. 57 %.

Kun ca. 5 % var i 1901 over 60 Aar, altsaa i den Alder, da Arbejdsevnen er svækket og for en stor Dels Vedkommende ganske ophørt. I 1940 udgjorde disse Mennesker ca. 9 %.

Der er saaledes i denne Tidsperiode foregaaet en kraftig Forskydning fra de lavere Aldersklasser op til de mellemste og de ældste.

Denne Udvikling er imidlertid ikke speciel for Esbjerg. I nedenstaaende Tabel er Udviklingen belyst for samtlige Provinsbyer og derudover specielt for Randers,

Tabel 4. Aldersgrupperingen i Esbjerg, Randers og samtlige Provinsbyer:

	1901			1940		
	Samtlige Provinsbyer	Randers	Esbjerg	Samtlige Provinsbyer	Randers	Esbjerg
Under 15 Aar	33,7 %	32,9 %	44,4 %	22,6 %	23,8 %	26,0 %
15—19 Aar	9,8 %	10,4 %	7,0 %	8,6 %	8,8 %	8,7 %
20 - 39 Aar	30,2 %	29,1 %	29,5 %	33,6 %	32,6 %	35,4 %
40—59 Aar	18,0 %	18,5 %	14,4 %	23,2 %	22,4 %	21,2 %
60 Aar og derover	8,3 %	9,1 %	4,7 %	12,0 %	12,4 %	8,7 %
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

der hvad angaar Størrelse kan sammenlignes med Esbjerg.

I Sammenligning med andre Byer var Esbjerg i 1901 en By med mange Børn og meget faa gamle.

Udviklingen har medført, at dette i Dag er langt mindre typisk for Byen end tidligere, selv om det relative Antal af gamle endnu stadig ligger væsentlig under de fleste andre Byer. Medens f. Eks. ca. 4.000 af Randers' Befolkning i 1940 var over 60 Aar, var der i Esbjerg kun ca. 2.900. Sammenfaldende hermed var Antallet af Aldersrentenydere i Randers i 1940 ca. 2.200 mod kun ca. 1.400 i Esbjerg. I Randers fik saaledes ca. 53 % af Befolkningen over 60 Aar Aldersrente, i Esbjerg derimod kun ca. 49 %. Da Antallet af Aldersrentenydere i Forhold til det Antal, der opfylder Aldersbetingelserne for at opppebære Rente, er væsentlig større for Kvinderne end for Mændene, maa Grunden til den nævnte Forskel mellem de to Byer sikkert for en Del søges i, at Antallet af Kvinder over 60 Aar i Randers er forholdsvis meget større end i Esbjerg.

Bysamfundet Esbjerg—Jerne

Bysamfundets Vækst.

I det foregaaende er udelukkende behandlet Forholdet indenfor selve det administrative Omraade, Esbjerg Købstad.

En dyberegaaende Undersøgelse af Befolkningsudviklingen kan imidlertid ikke indskrænke sig til at belyse Forholdene indenfor disse Rammer, men maa operere med et videre Begreb — man kan maaske kalde det Bysamfundet Esbjerg-Jerne. Samtidig med Esbjerg Købstads Vækst er der umiddelbart udenfor de administrative Grænser vokset en Forstadskommune op, et Omraade, der kun administrativt er adskilt fra Esbjerg, men som fra et samfundsøkonomisk Synspunkt maa regnes som hørende til Bysamfundet.

I nedenstaaende Tabel er belyst Folketallets Udvikling fra Aarhundredskiftet til og med sidste Folketælling saavel for Esbjerg som Forstadskommunen Jerne. De to Kommuner vil under eet i det følgende blive benævnt: Esbjerg-Jerne.

Tabel 5. Folketallets Udvikling:

	Esbjerg	Jerne	Esbjerg-Jerne
1/2 1901	13.360	1.440	14.800
1/2 1906	15.670	1.960	17.630
1/2 1911	18.210	2.650	20.860
1/2 1916	18.930	3.170	22.100
1/2 1921	21.250	3.710	24.960
5/11 1926	24.130	4.810	28.940
5/11 1930	27.410	5.940	33.350
5/11 1935	30.430	6.070	36.500
5/11 1940	33 150	5.780	38.930

Tabel 6. Befolkningstilvæksten i Esbjerg—Jerne.

	Folketal	Tilvækst	Fødte	Døde	Fødselsoverskud	Indvandringsoverskud
1/2 1901	14.800					
		2.830	3.260	1.030	2.230	600
1/2 1906	17.630					
		3.230	3.450	1.270	2.180	1.050
1/2 1911	20.860					
		1.240	3.490	1.280	2.210	÷970
1/2 1916	22.100					
		2.860	3.440	1.470	1.970	890
1/2 1921	24.960					
		3.980	3.330	1.460	1.870	2.110
5/11 1926	28.940					
		4 410	3.380	1.580	1.800	2.610
5/11 1930	33.350					
		3.150	3.480	1.650	1.830	1.320
5/11 1935	36.500					
		2.430	3.400	1.590	1.810	620
5/11 1940	38.930					

Det vil ses, at Jernes Væksthastighed i Perioden 1901 til 1940 netop har været det dobbelte af Esbjergs. Medens Esbjerg er vokset med 150 %, er Jerne vokset med 300 %. Bysamfundet Esbjerg-Jerne er saaledes fra 1901 til 1940 vokset fra 14.800 til 38.930 eller med ca. 163 %. En ikke helt ringe Del heraf skyldes saaledes Forstadskommunens Vækst.

Færre Børn — flere Gamle

Befolkningsudviklingen er et Resultat af tre Faktorer: Fødselsforholdene, Dødelighedsforholdene samt Ind- og Udvandring.

I ovenstaaende Tabel 6 er anført Befolkningstilvæksten fra Folketælling til Folketælling for Bysamfundet, samt hvorledes denne er fremkommet ved Fødsler, Dødsfald og Indvandringsoverskud:

Det fremgaar heraf, at Antal levendefødte har været nogenlunde konstant ca. 3.400 i hvert Femaar, hvilket vil sige ca. 700 hvert Aar. Der fødes saaledes rundt regnet 2 Børn pr. Dag i det betragtede Omraade. Dette konstante Antal Fødsler er et Udtryk for Nedgangen i Fødselshyppigheden, idet ikke alene hele Befolkningen er steget væsentligt gennem Perioden, men ogsaa Antallet af Kvinder i den fødedygtige Alder. Medens Antallet af Kvinder i Alderen 15—40 Aar i 1911 udgjorde ca. 4.200, var der i 1940 ca. 8.600. Ikke desto mindre er Antallet af Fødsler som nævnt nogenlunde det samme.

Trods den Nedgang i Dødeligheden, der har fundet Sted i indeværende Aarhundrede, er Antallet af Dødsfald absolut set steget. Medens der saaledes i Perioden 1901—06 forefaldt ca. 1.000 Dødsfald, var der fra 1935—40 ca. 1.600 i det betragtede Omraade. Den væsentligste Grund hertil er foruden Stigningen i Befolkningstallet den Forskydning, der har fundet Sted hen imod de ældre Aldersklasser.

Denne Udvikling i Fødselshyppighed og Dødelighed, der er resulteret i et faldende Fødselsoverskud, har medført, at Befolkningen efterhaanden er blevet sammensat af forholdsvis færre Børn og unge Mennesker og relativt flere gamle Mennesker.

At en saadan Udvikling ikke har fundet

Sted i mere udpræget Grad, end Tilfældet er, kan kun skyldes, at Vandringerne har modvirket denne Tendens i Befolkningens Størrelse og Alderssammensætning. Det kan derfor ikke være uden Betydning nærmere at undersøge, hvorledes de i foranstaaende Tabel anførte Indvandringsoverskud er fordelt over de forskellige Aldersklasser, med andre Ord hvilke Aldersgrupper det er, der hovedsagelig er søgt til Byen.

Hvem kommer til Byen?

Ud fra det faktiske Folketal pr. 1. Februar 1901, fordelt paa Køn og 5-Aars Aldersgrupper, beregnes, hvor mange Personer i hver Aldersklasse, der er tilbage efter 5 Aars Forløb, saafremt Dødelighedsforholdene i Esbjerg fra 1901—1906 kan sættes lig med Dødelighedsforholdene i Provinsbyerne i det paagældende Femaar. Antallet af overlevende Børn under 5 Aar pr. 1. Februar 1906 beregnes ved at multiplicere det faktiske Antal fødte Børn i Perioden 1901—1906 med en beregnet gennemsnitlig Overlevelsessandsynlighed for levendefødte i Provinsbyerne i Perioden 1901—1906. *)

Denne beregnede Befolkning i 1906 føres nu videre til 1. Februar 1911 paa Grundlag af Overlevelsessandsynligheden for Perioden 1906—1911, hvorefter man naar frem til et Resultat, der under de givne Forudsætninger viser, hvorledes den i 1901 konstaterede Befolkning vilde have været i 1911 med Hensyn til Størrelse og Alderssammensætning, saafremt kun Fødsler og Dødsfald havde paavirket Udviklingen, altsaa saafremt der ingen Vandringer havde fundet Sted. Forskellen mellem dette saaledes beregnede Folketal i 1911 og det ved Folketællingen i 1911 faktisk konstaterede Tal er et Udtryk for Nettovandringerne i de enkelte Aldersklasser.

Paa samme Maade er man gaaet frem for de øvrige Tiaars Vedkommende, 1911—12, 1921—30 og 1931—40. Resultatet er anført i Tabel 7.

Det skal bemærkes, at de foretagne Beregninger hviler paa den Forudsætning, at de forskellige Aldersgrupper i Bysamfundet Esbjerg-Jerne i de nævnte Aar fordelte sig som i Esbjerg Købstad.

De her beregnede Indvandringsoverskud skal selvsagt nogenlunde være lig de i Tabellen Side 10 anførte Indvandringsoverskud for Tiaarene.

At Overensstemmelsen ikke skal være fuldstændig, beror paa, at de beregnede Indvandringsoverskud er formindsket med Antallet af Døde blandt de Indvandrede, men til Gengæld forøget med det Antal af de udvandrede, der dør efter Udvandringen i Resten af Tiaaret.

Den Forskel, der fremkommer mellem de beregnede Indvandringsoverskud og de virkeligt konstaterede, synes at tyde paa, at de af Aarhus Kommunes statistiske Kontor beregnede Overlevelsessandsynligheder er anvendelige ogsaa for andre Byer end Aarhus.

Det vil ses, at de største Indvandringsoverskud saavel for Mænd som Kvinder fremkommer i Aldersgrupperne 25—29 og 30—39, d. v. s. for de Personer, der er indvandret i en Alder af fra 15—39, altsaa de yngre Aldersklasser. Endvidere synes de yngre Aldersklasser at være forholdsvis stærkere repræsenteret i Indvandringsoverskudet i 1931—40 end i de foregaaende Tiaars-Perioder.

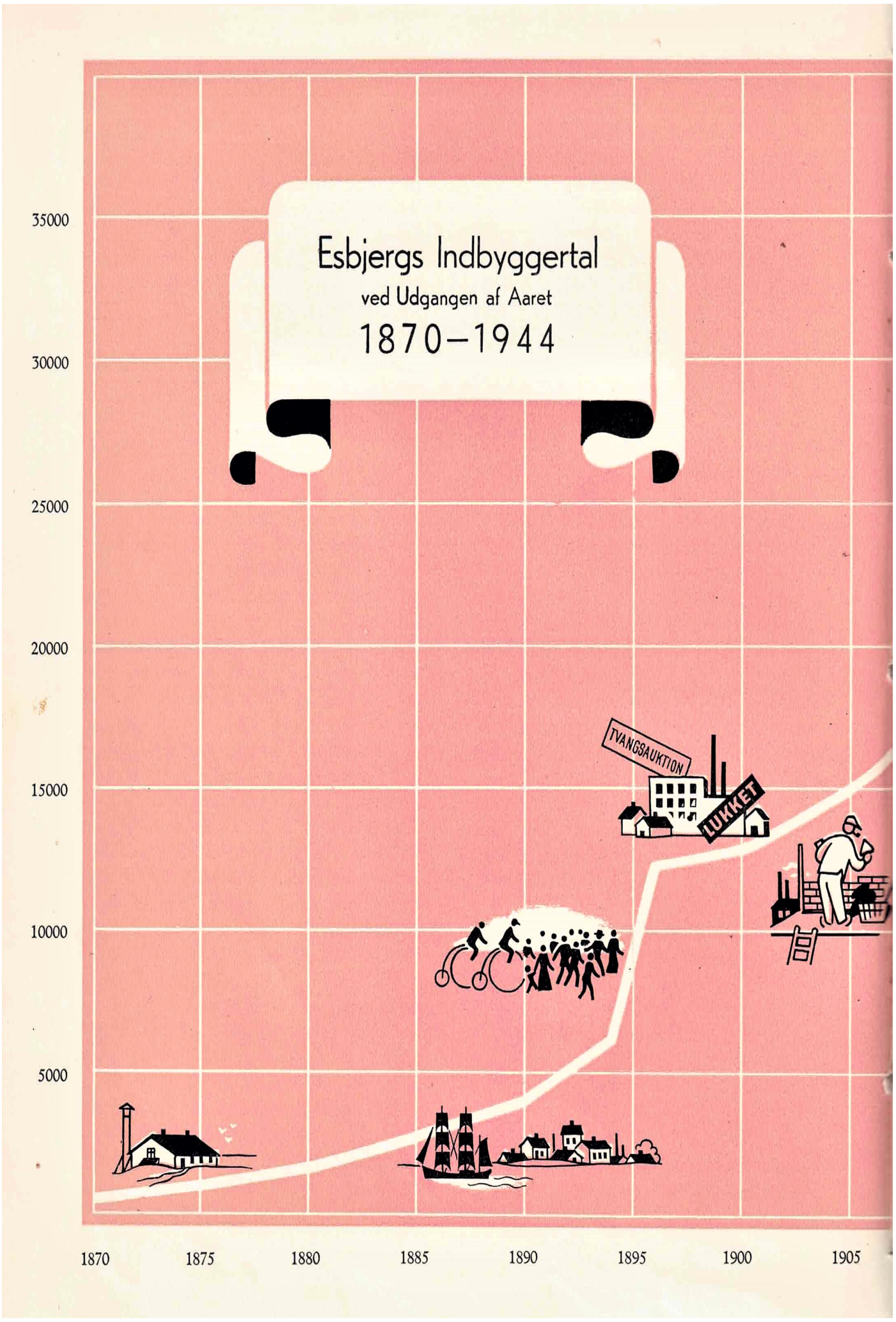
Bemærkelsesværdig er endvidere det

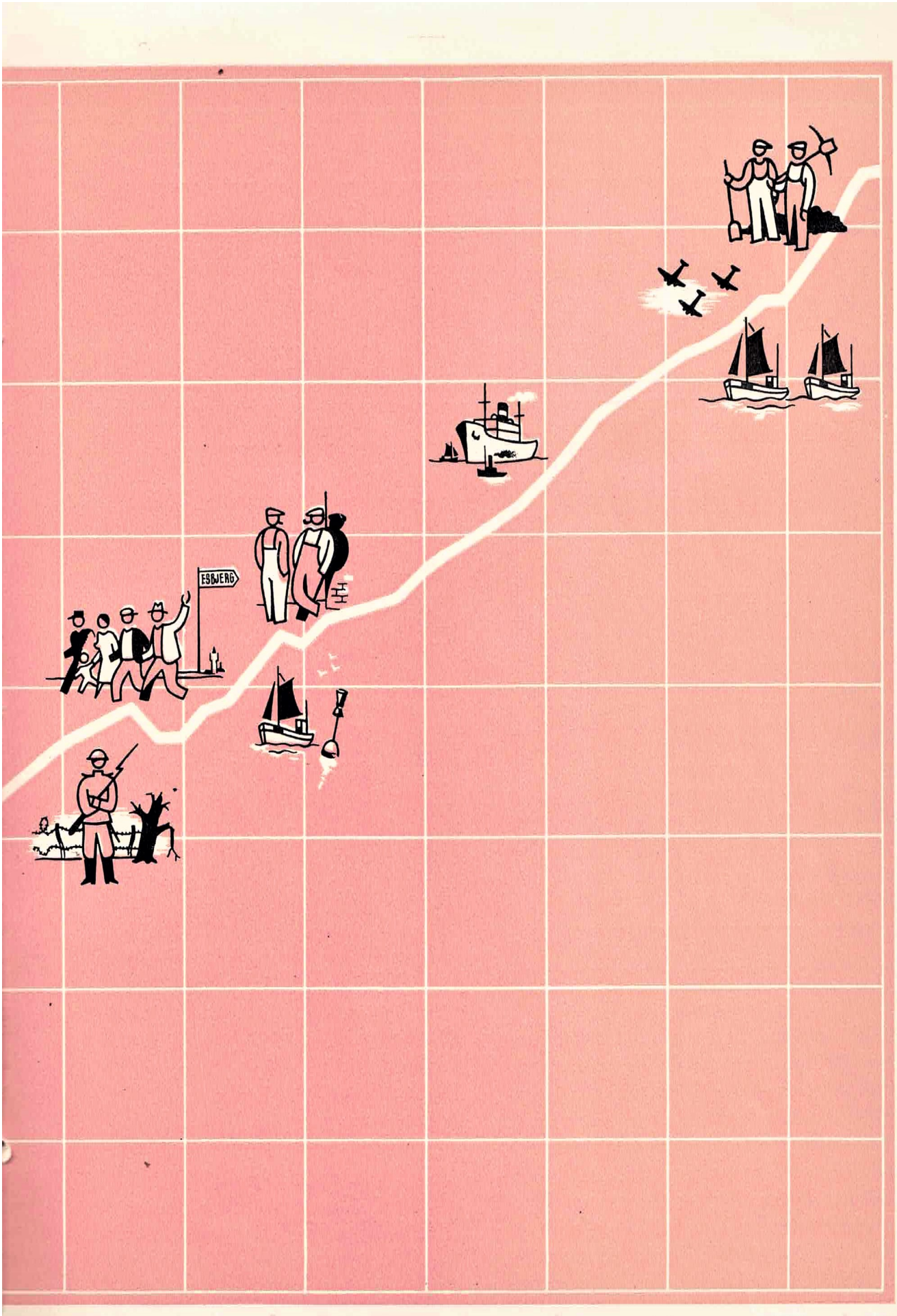
*) Særlig interesserede henvises til den af Aarhus Kommunes statistiske Kontor udgivne Meddelelse Nr. 2: „Befolkningsudviklingen i Stor-Aarhus 1901—1940 samt en Forudberegning af Folketallet 1960". Grundlaget for de her foretagne Beregninger, er de i denne Publikation beregnede Overlevelsessandsynligheder for 5-Aarene 1901—1940.

Esbjergs Indbyggertal

ved Udgangen af Aaret

1870–1944

ESBJERG
1910
1915
1920
1925
1930
1935
1940
1944

Tabel 7. Beregnede Indvandringsoverskud.

Aldersgrupper	Indvandrings-overskud 1901—10	Indvandrings-overskud 1911—20	Indvandrings-overskud 1921—30	Indvandrings-overskud 1931—40
Mænd:				
0—14 Aar	0	÷150	260	340
15—19 „	÷190	÷230	220	90
20—24 „	÷100	÷270	220	370
25—29 „	270	130	510	190
30—39 „	590	310	790	200
40—59 „	110	÷ 40	500	÷100
60 Aar og derover	10	100	70	÷ 30
Ialt	690	÷150	2.570	1.060
Kvinder:				
0—14 Aar	180	÷160	310	180
15—19 „	÷ 10	10	210	190
20—24 „	50	÷ 70	250	200
25—29 „	360	110	370	60
30—39 „	230	90	410	140
40—59 „	100	0	260	40
60 Aar og derover	40	90	150	÷ 20
Ialt	950	70	1.960	790
Tilsammen:				
0—14 Aar	180	÷310	570	520
15—19 „	÷200	÷220	430	280
20—24 „	÷ 50	÷340	470	570
25—29 „	630	240	880	250
30—39 „	820	400	1,200	340
40—59 „	210	÷ 40	760	÷ 60
60 Aar og derover	50	190	220	÷ 50
Ialt	1.640	÷ 80	4.530	1.850

ringe Indvandringsoverskud for Personer over 60 Aar, altsaa for de Personer, der er indvandret i en Alder af 50 Aar og derover. Navnlig gælder dette for Tiaaret 1931—40, hvor Udvandringen af disse ældre Mennesker overstiger Indvandringen. Det kan i denne Forbindelse nævnes, at en Undersøgelse for Tiden 1933—44 viser, at der til Esbjerg i denne Periode kun er tilflyttet ialt 224 Aldersrentenydere, men fraflyttet 156. Nettoindvandringen af Aldersrentenydere har i disse 10 Aar saaledes kun andraget ialt 68 Personer.

Denne Bortvandring af gamle Mennesker fra Esbjerg har vel sin Forklaring deri, at Folk, der „lægger op", ofte har Tilbøjelighed til at bosætte sig paa den oprindelige Hjemegn. De forlader derfor som gamle den By, hvortil de i sin Tid indvandrede som unge Mennesker.

Tabel 8. Beregnede Folketal:

Aldersgrupper	Folketal 5/11 1940	Beregnede Tal 1/1 1960		
		Hypotese I	Hypotese II	Hypotese III
0–14 Aar	10.100	10.200	11.500	12.500
15–19 „	3.400	3.500	3.900	4.300
20–24 „	3.600	3.400	4.400	5.100
25–29 „	3.400	3.200	3.700	4.200
30–39 „	6.800	6.500	7.600	8.800
40–59 „	8.200	12 600	12.800	13.000
60 Aar og derover	3.400	5.900	5.600	5.600
Ialt...	38 900	45.300	49.500	53.500

Esbjerg 1960

Man kan med en vis Sikkerhed for hele Landet forudberegne Befolkningens Størrelse og Sammensætning indenfor en nærmere Fremtid.

Men det er klart, at man ikke uden videre kan overføre de for hele Landet karakteristiske Forandringer i Befolkningsudviklingen paa de enkelte Byer.

For en Bys Udvikling spiller tilfældige Faktorer, som man ikke kan forudse, en afgørende Rolle, saaledes kan f. Eks. Nedlægning eller Opførelse af en enkelt Industri fuldstændig forandre Ind- og Udvandringen og kuldkaste alle Forudsigelser, som bygger paa en „normal" Udvikling. Dette Forhold er imidlertid ikke noget Argument mod Beregninger over Udviklingen selv for mindre Samfund, blot man har for Øje, at Beregningernes Opgave i saadanne Tilfælde ikke er den at være en Spaadom om, hvorledes det vil gaa i Fremtiden, men kun den at vise, hvorledes Samfundets befolkningsmæssige Struktur vil forandre sig under bestemte Forudsætninger.

Ud fra dette Synspunkt er det i det følgende forsøgt beregnet Befolkningens Størrelse og Sammensætning i Bysamfundet Esbjerg-Jerne i 1960 under Forudsætning af, at de i Perioden 1936—40 raadende Dødeligheds- og Fødselsforhold forbliver uforandrede, og denne Forudsætning er derefter kombineret med tre forskellige Antagelser om Vandringernes Størrelse, nemlig:

Antagelse 1: at der intet Til- eller Fraflytningsoverskud vil blive i den betragtede Periode indenfor nogen af Aldersklasserne.

„ 2: at Til- eller Fraflytningsoverskudet indenfor hver 5-Aars Aldersklasse i hvert af de to 10-Aar indtil 1960 bliver af samme absolutte Størrelse som i Tiaaret 1931—40.

„ 3: at der indenfor hver 5-Aars Aldersklasse vil blive et dobbelt saa stort Til- eller Fraflytningsoverskud som i Tiaaret 1931—40.

Til nærmere Vurdering af disse tre Forudsætninger skal anføres, at Indvandringsoverskudet som tidligere nævnt i Tiaaret 1931—40 androg ca. 1.900 og i de foregaaende Tiaar 1921—30, 1911—20 og 1901—10 var Indvandringsoverskudet henholdsvis ca. 4.700, ÷ 100 og 1.600.

Som nævnt er Opgaven ikke at spaa om,

hvorledes Esbjergs befolkningsmæssige Struktur vil se ud i 1960, men kun at anstille Beregninger over, hvorledes det vil gaa, saafremt een af de nævnte Forudsætninger skulde holde Stik. Resultatet af disse Beregninger ses i Tabel 7.

Indbyggertallet i Bysamfundet Esbjerg-Jerne vilde saaledes i 1960 være vokset til godt 45.000 under Forudsætning af, at der ingen Ind- og Udvandring vil finde Sted. Det vil sige en Stigning fra 1940 paa ca. 15 %. Forudsættes det, at Vandringerne i hvert af de to Tiaar til 1960 bliver som i 1931—40, vil Folketallet vokse med ca. 25 % eller til ca. 50.000.

Efter Hypotese III, der forudsætter, at Vandringerne bliver dobbelt saa store som i 1931—40, vil Folketallet vokse til ca. 53.500 eller med ca. 40 %. Det kan tilføjes, at det konstaterede Folketal pr. 1. Oktober 1944 ialt udgør ca. 43.500.

I nedenstaaende er anført den procentvise Fordeling af Aldersklasserne i 1940 og i 1960 efter Hypotese II samt den procentvise Stigning fra 1940—60 for hver Aldersklasse.

Tabel 9.

Aldersklasser	1940	1960
0—14 Aar	26,0 %	23,2 %
15—19 „	8,7 %	7,9 %
20—39 „	35,4 %	31,8 %
40—59 „	21,2 %	25,8 %
60 Aar og derover....	8,7 %	11,3 %
Ialt...	100 %	100 %

Det vil ses, at en stadig større Del af Befolkningen vil findes i de højere Aldersklasser. Medens saaledes kun 30 % af Befolkningen i 1940 var over 40 Aar, vil Procenten under de givne Forudsætninger vokse til over 37 %.

Til yderligere Belysning heraf er opstillet følgende Tabel, der viser Folketallet i 1960 i Procent af Folketallet 1940 efter Hypotese II og til Sammenligning de tilsvarende Tal for Provinsbyerne under eet, som det under samme Forudsætning er udregnet af Statistisk Departement.

Tabel 10.

Aldersklasser	Esbjerg %	Samtlige Provinsbyer %
0—14 Aar	114	122
15—19 „	115	112
20—39 „	114	102
40—59 „	156	136
60 Aar og derover....	165	151

Medens Antallet af Børn for Esbjergs Vedkommende under de givne Forudsætninger stiger med ca. 14 %, stiger Antallet af gamle med ca. 65 %. Det vil ses, at dette Forhold ogsaa genspejler sig for samtlige Provinsbyer under eet, om end næppe saa udtalt.

En saadan Udvikling i den relative Aldersfordeling vil selvsagt faa en væsentlig Indflydelse paa mange Omraader. Til Belysning heraf er beregnet Antallet af Personer i visse Aldersklasser i 1940 og 1960 for under de opstillede Forudsætninger at faa et Udtryk for Stigningen i Antallet af undervisningspligtige Børn, i Antallet af Skatteydere, i Antallet af Personer i Valgretsalderen og i Antallet af Personer, der eventuelt vil kunne opnaa Aldersrente. Resultatet heraf fremgaar af Tabel 11.

Resumé

I det foregaaende er søgt belyst den Befolkningsudvikling, der har fundet Sted i Esbjerg fra det Tidspunkt, da Havnebyggeriet paabegyndtes i 1868 og til nu, en Periode, hvor Byen er vokset fra nogle enkelte Huse til at være et af Landets største Bysamfund.

Tabel 11.

	1930	1940	Procentvis Stigning 1930—1940	1960	Procentvis Stigning 1940—1960	Halvdelen heraf
 Undervisningspligtige 7—14 Aar	4.100	4.500	10 %	5.200	16 %	8 %
 Skattepligt, 18 Aar og derover ÷ gifte Kvinder ...	14.200	17.500	23 %	23.500	34 %	17 %
 Valgret til Folketing og kommunale Raad, 25 Aar og derover	17.200	21.800	27 %	30.000	38 %	19 %
 Valgret til Landsting, 35 Aar og derover	11.200	14.900	33 %	22.200	50 %	25 %
 Aldersbetingelse for Aldersrente, 60 Aar og derover	2.500	3.400	36 %	5.600	65 %	33 %

Det er fremgaaet, at Væksthastigheden ikke altid har været lige stærk, men at Befolkningsudviklingen i Esbjerg direkte er afhængig af de store Verdensbegivenheder.

Betragter man nærmere Befolkningsforøgelsen i Bysamfundet Esbjerg-Jerne fra 1901 til 1940, viser det sig, at Antallet af fødte har været nogenlunde konstant, medens Antallet af Dødsfald stadig er steget.

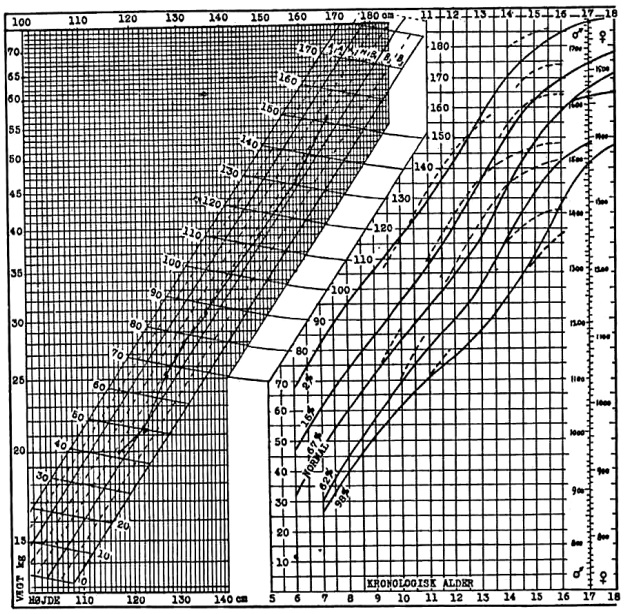
Denne Udvikling medfører i sig selv, at Befolkningen efterhaanden bliver sammensat af forholdsvis færre Børn og unge Mennesker og relativt flere gamle.

Denne Tendens er imidlertid blevet modvirket ved de Vandringer, der har fundet Sted, idet Indvandringsoverskudene navnlig er fremkommet i de yngre Aldersklasser.

Den Ophobning i de yngste Aldersklasser, der var typisk for Esbjerg omkring Aarhundredskiftet, er imidlertid langt fra saa typisk for Byen i Dag.

Ud fra den Forudsætning, at Fødselshyppigheden og Dødeligheden i Tiden til 1960 vil være som i Perioden 1936—40, er der forsøgt beregnet Befolkningens Størrelse i 1960 ud fra tre Antagelser om Indvandringens Størrelse. Antager man, at Nettoindvandringen indenfor Aldersklasserne bliver af samme Størrelse i de to Tiaar til 1960 som i Perioden 1931—40, vil Befolkningstallet vokse til omkring 50.000. De Forskydninger i Alderssammensætningen, der følger heraf, vil indebære, at Befolkningen i højere Grad end nu vil blive sammensat af ældre og forholdsvis færre Børn og unge. Medens Stigningen i Antallet af undervisningspligtige Børn til 1960 saaledes vil udgøre ca. 16 %, vil Antallet af Personer over 60 Aar stige med ca. 65 %.

Knud Stenshøj.

Drengen har godt Højde/Vægtforhold, der følges gennem den sorte Streg tilvenstre paa Helbredskortet. Kurven skal ligge i en af Kanalerne.

Esbjerg kommunale Skolevæsen
Skolelægeinstitutionen

Dreng

Helbredskort for Jensen. Anton Peter.
(Efternavn først)
født: 7/8. 29.
Forældrenes Navn: Anders Peter Jensen.
Stilling og Bopæl: Arbejdsmand. Skolegade.
Skolesundhedsplejerskens Navn: W. Pallesen.

Aar	Skole	Klasse	Aar	Skole	Klasse
36/37	Ø.	1 D	42/43	Ø.	II x b
37/38	"	2 "	43/44	"	II x b
38/39	"	3 "	44/45	"	R6.
39/40	"	4 "			
40/41	Ø.	I x b			
41/42	"	II x b			

	1ste Undersøgelse. Dato: 17/12. 36.
Er Ernæringstilstanden	~~over middel~~? middel? ~~under middel~~?
Er Bygningen	~~kraftig~~? middel? ~~spinkel~~?
Er der Holdningsfejl Hvilken: og Byg. ningsfejl? 1) Bygrad 2) Lemmer	nej / ja: Sin. comm. Scoliosis.
Hudplejen	god / Sordes / Pediculosis
Er Synsstyrken nedsat? Farvesans	nej / ja: Er der sygelige Tilstande i Øjnene? Hvilke? h S. v
Er Hørelsen nedsat? Af hvilken Aarsag?	nej / ja: Horevidde h. v
Er der sygelige Tilstande i Næse og Svælg? Hvilke? God Luft gennem Næsen?	nej / ja: lagpr. hos I + Symptl.
Er der Talefejl? Hvilken?	nej / ja
Er der Hjertefejl?	nej / ja
. . Lungelidelse?	
. . svulne Kirtler?	+ Tænderne: Caries I
. . Brok?	
Andre sygelige Tilstande	
Hæmoglobinmgd.	Sicca: 90% Henvist: +
Urin	÷ a ÷ s.

Dato	Højde i cm	Vægt i Kilo	Tuberkulinprøve
17/12. 36.	118	20	
5/4. 37	122.	21.5	
14/12. 38	127	25.2.	
17/10. 39	131.	28.	
3/11 40	136	30.9.	
15/5. 41	142.	34.8	41. 42 ÷
29/5. 42	149	39	42 - 43 ÷
25/5. 43	159	46.5.	43 - 44 ÷
3/5. 44	168	56.2.	44 - 45 +

Tabel over Højde og Vægt

Forældrenes Oplysninger.

Har Barnet haft:
Mæslinger? ✓
Skarlagensfeber?
Kighoste? ✓
Difteritis?
Fnesyge? ✓

Influenza?
Hyppig Hoste?
Andre smitsomme Sygdomme?
Kirtelsyge?
Engelsk Syge? ✓

Er der Tuberkulose i Hjemmet?
Eller hos nære Slægtninge?
Har Barnet Brok?
Har Barnet Orm? ✓
Lider Barnet eller har det lidt af andre Sygdomme?

Ved Barnets eventuelle Overflytning til anden Skole bedes Helbredskortet medsendt.

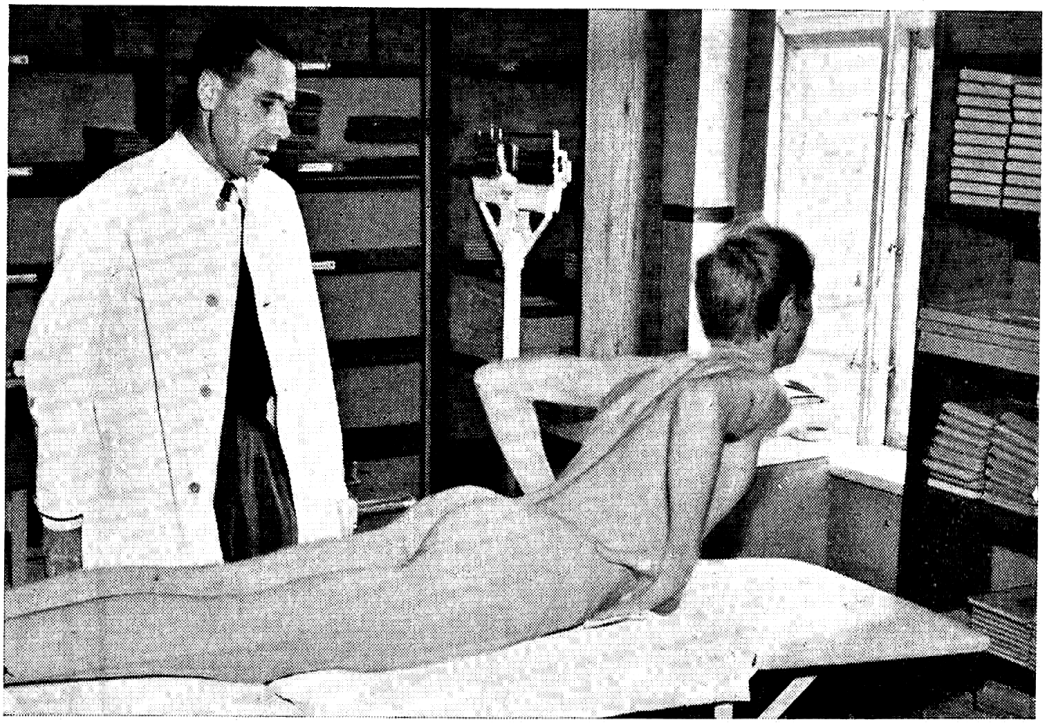
Skolelægen i Praksis

ved Skolelæge L. M. Jakobsen, Esbjerg

Landet over arbejdes der med Spørgsmaalet om Skolelægeordning. Det Forslag, der kom frem i Rigsdagssamlingen i Maj 1943, naaede ikke igennem til Lov, før Lovgivningsarbejdet standsede. Der er imidlertid en stadig stigende Erkendelse af, at Lægearbejdet mere og mere maa ind paa det forebyggende. Dette maa ganske naturligt begynde med Børnene i Skoletiden, og de ekstraordinære Forhold for Tiden gør, at der bør begyndes nu. Derfor har da ogsaa en Række Byer og Kommuner ansat Skolelæger. Mange Enkeltheder ved en saadan Ansættelse er paa Grund af det standsede Rigsdagsarbejde overladt til de lokale Myndigheder og løses derfor paa ret forskellig Vis. Det kan derfor maaske have Interesse at se, hvorledes man i en By som Esbjerg har ordnet Spørgsmaalet, og det følgende skal give et kort Rids af Ordningen, som den er gennemført her.

Skolelægeordningen omfatter alle skolesøgende Børn i Kommuneskolerne, ialt ca. 4.500 Børn.

Der har i en Aarrække været Skolelæge, idet en af Byens praktiserende Læger undersøgte alle Børn i 1. Klasserne og iøvrigt ved følgende spredte Klassebesøg i nogen Grad fulgte Børnene gennem Skoletiden. Da Lægen i Sommeren 1943 rejste fra Byen, stod man for at skulle ansætte en ny Skolelæge, og hele Spørgsmaalet

Vurdering af Holdning og Ryg dikteres til Helbredskortet

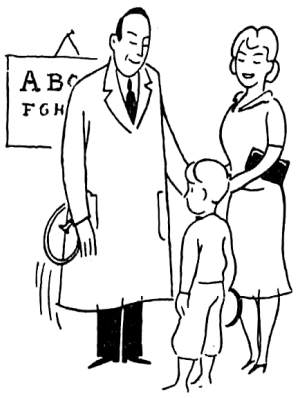
blev da taget op til ny Overvejelse. Resultatet blev, at man antog een Skolelæge, som skulde arbejde efter den „Mønsterinstruks", der er udarbejdet af Den alm. danske Lægeforenings Hygiejnekomitè. Han skulde altsaa have Tilsynet med alle Børnene. Dog blev Arbejdet med Børn i Hjælpeklasserne overdraget en anden, en kvindelig, praktiserende Læge i Byen. For disse ca. 80 Børn gør sig særlige Forhold gældende — de undersøges saaledes 4 Gange aarligt, og specielle anamnestiske og antropologiske Sider efterforskes. Det følgende gælder altsaa ikke disse, men samtlige andre Børn i Normalklasserne.

Valget til Skolelæge faldt paa en af Byens praktiserende Læger, der gennem et 13-aarigt Virke i Byen havde et indgaaende Kendskab til de højst forskellige Kvarterer og til Befolkningens Mentalitet. For at kunne tage Arbejdet med Skolebørnene op i det krævede Omfang maatte han opgive at drive Sygekasse- og Kommunepraksis, men beholdt Ret til Privatpraksis.

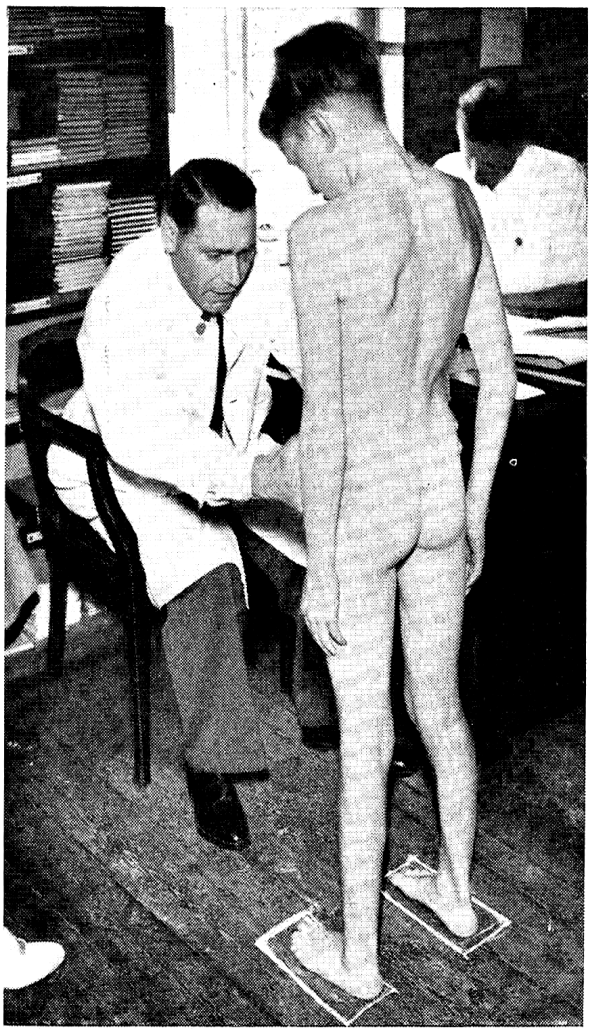
Der er ansat to Skolesundhedsplejersker til Hjælp i Arbejdet.

Alle Klasser kommer hvert Aar til Undersøgelse, saa hvert Barn undersøges mindst en Gang aarligt. De fleste Børn, der fejler noget, kommer til ny Kontrol en eller flere Gange efter Skolelægens Skøn.

Barnet gaas ved hver Undersøgelse helt igennem: Man danner sig et Indtryk af dets Udseende, Ernæring, Renlighed o.s.v. Der føles efter Kirtler, Brok, Testikler, Phimosis. Tænderne inspiceres, Svælget ses efter for Mandler og Polyper, Næse og Ører undersøges eventuelt, Holdning og

Barnets Forældre er indbudt til at overvære Undersøgelsen.

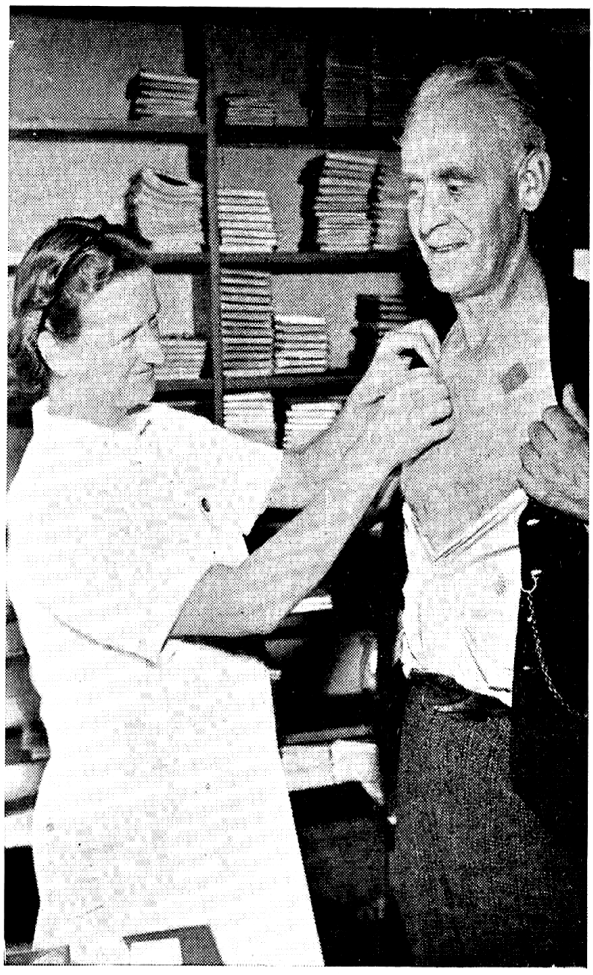

„Fødderne i Kridtfeltet"
og Undersøgelsen kan begynde.

Ryg vurderes specielt. Hjerte og Lunger stetoscoperes, og særlige Forhold kan naturligvis give Anledning til særlige Undersøgelser. Blodprocenten maales, naar der skønnes at være Grund til det. I 1. Klasserne (eller Børnehaveklasserne, der ogsaa hører ind under det kommunale Skolevæsen) undersøges hvert Barns Syns- og Høreevne, og i Afgangsklasserne undersøges hvert Barns Farvesans. Vejning og Maaling foretages sammen med hver Undersøgelse, og Barnets Urin undersøges (af Sundhedsplejersken) for Sukker og Æggehvide i Tilslutning til hver Undersøgelse. Barnets Forældre er hver Gang indbudt til at overvære Lægeundersøgelsen, og i de smaa Klasser er det Undtagelser, at ikke enten Faderen eller Moderen er med.

Al Behandling henvises naturligvis til Barnets Læge.

Undersøgelsen for Tuberkulose foretages ved, at alle Børn i deres første Skoleaar efter en Tuberkulinprøve sendes til Gennemlysning paa Diagnosestationen paa Spangsbjerg Sanatorium. Tuberkulinprøven gentages hvert Aar (af Sundhedsplejersken) for alle Børn. Kontrol ved Gennemlysning etc. paa Sanatoriet foretages, naar Barnets Almentilstand eller særlige Sygdomme hos Barnet eller dets Omgivelser gør det ønskeligt, endvidere ved alle „Omslagere", d. v. s. Børn, der fra at reagere negativt paa Tuberkulinprøven i Løbet af Skoletiden bliver positive. I sidste

Ogsaa Pedellen faar Plaster paa...

Skoleaar bliver igen *alle* Børn gennemlyst paa Diagnosestationen, og alle Børn, der er tuberkulinnegative (efter Plasterprøve og en Indsprøjtning i Huden) bliver tilbudt Vaccination mod Tuberkulose, og alle saaledes vaccinerede kontrolleres 6 Uger og et Aar efter Vaccinationen ved Gennemlysning paa Sanatoriet. Alt ved Skoler og Skolevæsnet ansat Personale undersøges aarligt ved Plasterprøve og Gennemlysning.

Hvad der findes at bemærke om Barnets Helbredstilstand opføres paa „Helbredskortet", som man har faaet trykt i en særlig „egen Udgave", især karakteriseret ved, at det i „Mønsterinstruksen" omtalte og afbildede Diagram er aftrykt paa Kortet, saa hvert Barns Højde/Vægtforhold indføres i Diagrammet ved den aarlige Undersøgelse. Helbredskortet følger med Barnet ved eventuel Overflytning til anden Skole. Ved Barnets Udgang af Skolen vil Kortet søges opbevaret i et Arkiv for en længere Aarrække.

Hele det hygiejniske og sundhedsmæssige Tilsyn med Skolelokaler, Gymnastiksale, Haandvaskning o. s. v. maa for Tiden lempes i væsentlig Grad paa Grund af Forholdene med sammentrængt Skolegang og Sammenklumpning af Børn i den Del af Skoler eller Lokaler, der ikke er beslaglagt.

Endelig maa nævnes, at det meget omdiskuterede Spørgsmaal om Seksualundervisningen er søgt løst i Forbindelse med Nyordningen. Det praktiseres ved, at Børnene i Afgangsklasserne faar en Meddelelse med hjem. Heri *indbydes* Barnet til at overvære en „Forelæsning over Kønslivets Biologi og Hygiejne", og Forældrene indbydes til at være med (Faderen med Drengen, Moderen med Pigen). Indbydelsen er formet som en Tilladelse, der skal underskrives af en af Forældrene, saa man sikrer sig, at Hjemmet er indforstaaet med, at Barnet overværer Forelæsningen. Den kvindelige Læge, der har Hjælpeklasserne, taler da til Pigerne, mens Skolelægen taler til Drengene. Efter Forelæsningen er der Lejlighed til at stille Spørgsmaal. Der er Ro og Opmærksomhed under Foredraget, og en Del Spørgsmaal bliver stillet og besvaret. Ca. 93 % af Børnene deltog sidst i disse Forelæsninger. Kun ganske enkelte Forældre var mødt op.

Hele denne Ordning har kun fungeret fra Nytaar 1944 og er saaledes saa ny, at det vel er for tidligt at tale om Erfaringer i Praksis. Rammerne synes mig imidlertid saa klare og Mulighederne for en effektiv Kontrol med Skolebørnenes Helbredstilstand saa gode, og Ordningen synes baade af Skolemyndigheder, i Forældrekredse, blandt Skolefolk og blandt Læger i Byen at møde en saadan Velvillie og Forstaaelse, at det maa være paa sin Plads at give denne Orientering til andre i Skolelægespørgsmaal interesserede og at give den netop nu, da den kommende Tid vil gøre Spørgsmaalet aktuelt i mangt et kommunalt Raad Landet over.

I „Esbjerg" Nr. 3 1942 redegøres for særlig Lægekontrol af Esbjergs Skolebørn m. H. t. Tuberkulose, Øjne, Talelidelser, Tunghøre, Tandpleje samt Skolehygiejne.

Statistikken FORTÆLLER

Lejligheder i Esbjerg:

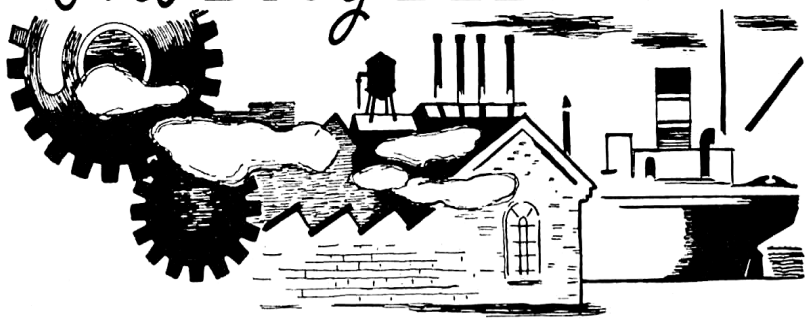
	1 Vær.	2 Vær.	3 Vær.	4 Vær.	5 Vær. eller fl.	Ialt
Antal Lejligheder:						
1. December 1939	404	4232	3164	997	673	9474
1. December 1944	530	4223	3193	1295	920	10161
Tilvækst	+126	÷13	+29	+298	+247	+678
Procentvis Tilvækst	31,2	÷0,3	0,9	29,9	36,6	7,2
Ledighedsprocent:						
1. December 1939	1,23	1,11	1,14	1,60	1,34	1 20
1. December 1944	0	5	0	0	0	0
Lejligheder med Centralvarme:						
1. December 1939	288	1368	1100	497	470	3723
1. December 1944	408	1338	1245	789	664	4444
Forskel	+120	÷30	+145	+292	+194	+721
Lejligheder uden Centralvarme:						
1. December 1939	116	2868	2064	500	203	5751
1. December 1944	122	2885	1948	506	256	5717
Forskel	+6	+17	÷116	+6	+53	÷34
pCt. af Lejligheder med Centralvarme:						
1. December 1939	71	32	35	50	70	39
1. December 1944	77	32	39	61	72	44

Aarsagen til den tilsyneladende Stagnation i 2- og 3-Værelses Lejlighederne og den kraftige Stigning i 4- og 5-Værelses Lejlighederne maa søges i den Omstændighed, at der i mange mindre Lejligheder nu under Boligmanglen er inddraget Loftværelser o. l., saaledes at f. Eks. tidligere 2-Værelses Lejligheder paa Grund af nu udlejede Loftsværelser i Tællingen for 1944 regnes for 3Værelses Lejligheder eller mere.

Det anføres, at ifølge de udstedte Bygningsattester i Tiden fra Januar 1940 til December 1944 er Stigningen i de forskellige Lejlighedstyper følgende: 1-Værelses: 20 %, 2-Værelses: 7 %, 3-Værelses: 8 %. 4-Værelses: 8 % og 5-Værelses: 12 %.

En Beregning viser endvidere, at de saaledes under Krigen inddragne Loftsværelser mindst udgør ca. 750.

Fra BY og BEDRIFTER

Esbjerg vokser...

Der har paa Trods af Tiderne været en Del Byggevirksomhed i Esbjerg i det forløbne Aar. Ialt blev bebygget 21.360 m² Grundflade, hvoraf 8.670 m² Beboelsesejendomme, indeholdende 217 Lejligheder, og 12.690 m² andet Byggearbejde som Fabrikker, Værksteder, Lagerlokaler.

I samme Periode steg Indbyggerantallet med 845 til 37.063.

fra Esbjerg...

262 udenbys Kuttere har i 1944 benyttet Esbjerg Fiskerihavn som Basis for Fangstture paa Nordsøen. Disse mange fremmede Kuttere kom hertil ikke blot fordi Fangsterne fra Esbjerg er de største og Afsætningsmulighederne de bedste, men ogsaa fordi Omkostningerne er de laveste.

En Undersøgelse foretaget paa Grundlag af et Antal Regnskaber har vist, at Driftsomkostningerne i Procent af Fangstsummerne for Esbjerg i Sammenligning med de to næststørste Fiskerihavne ligger væsentlig lavere i Esbjerg end i de andre Havne.

I Driftsomkostningerne indgaar Udgifter til Petroleum og Olie, Tovværk, Vod, Sejlmagerarbejde, Is, Vedligeholdelse af Skib, Motor og Spil, men ikke Lønninger, Forrentning og Afskrivning.

Specificeret Skattebillet...

I Foraaret tilbød Esbjerg Kommune sine 16.000 Skatteydere specificeret Regning, hvori de kunde faa fuld Besked om Skatternes Udregning. I den forløbne Tid har ca. 700 Skatteydere, eller knap 5 %, benyttet sig af Tilbudet og draget Nytte af den lette Adgang til i de mindste Enkeltheder at se, hvorledes Skattebeløbet fremkommer.

Mad ombord...

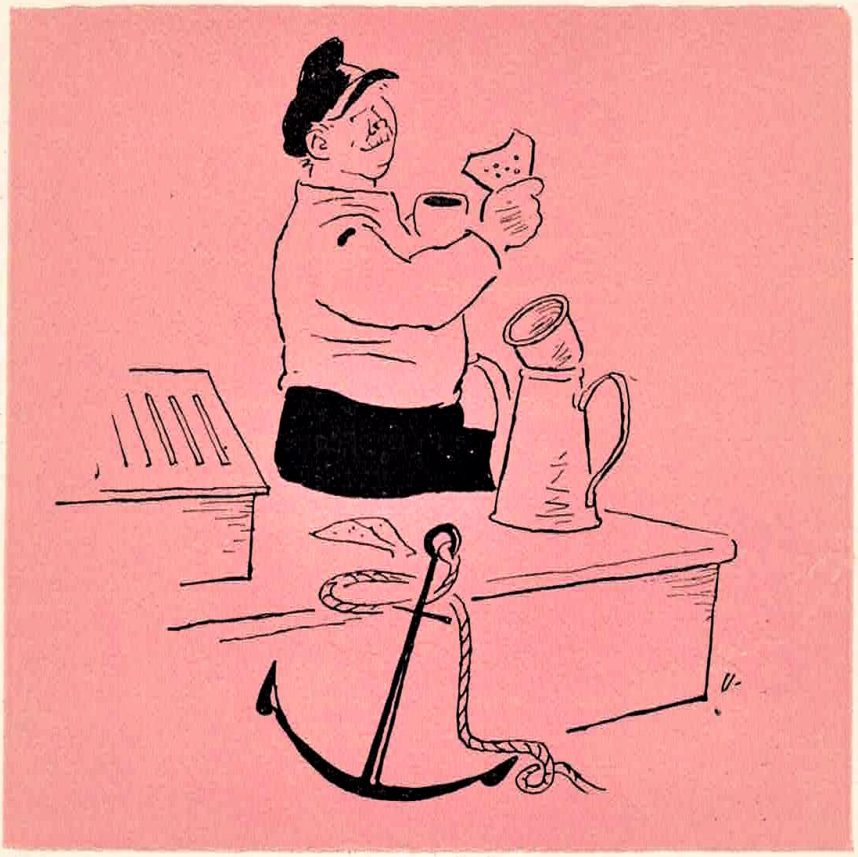
Indtil for en halv Snes Aar siden bestod Esbjerg-Fiskernes Kost paa de anstrengende, farefulde Fangstture paa Nordsøen næsten udelukkende af Fisk — kogt og stegt — med Kartofler. Saa kom Flaskegassen og dermed de bedre Kogemuligheder, saa der endog kunde installeres Ovn ombord. Sundere og mere afvekslende Forplejning indførtes. To Retter Mad til Middag, fersk Kød og Grøntsager, hjemmebagt Brød — om Søndagen endog hjemmebagte Smaakager — blev almindeligt ombord paa Kutterne.

Det er saaledes ret store Krav, der efterhaanden stilles til en Kokkedreng. Ret naturligt har Fiskeriforeningen i Esbjerg derfor besluttet i allernærmeste Fremtid at begynde en Dagskole for Kokkedrenge.

Bedre Udstyr i Esbjergs Virksomheder ..

I de senere Aar har esbjergensiske Virksomheder kunnet skaffe sig bedre Udstyr. En Fabrik er saaledes ved at afslutte en Fireaarsplan, hvorunder Bedriftens 4 Afdelinger efterhaanden er blevet moderniseret. Flere Hoteller har skiftet Værelsernes Inventar ud med nyt og mere tidssvarende, en Fabrik har til sine Arbejdere bygget store Folkestuer med Marketenderi. Mange Detailforretninger har skaffet sig smukke Facader, medens andre dog fornylig har set sig nødsaget til at opføre beskyttende Bjælkelag, der kan lukkes tæt til om Natten. I flere Virksomheder er Forretningsgangen omorganiseret, og moderne Kontormaskiner taget i Brug. Nogle Virksomheder har ikke set sig i Stand til paa Grund af Raavaremangel at realisere deres Planer, men har saa til Gengæld ladet udarbejde Planer til fremtidige Udvidelser.

Kaffe med Rødspætte – hvad mener De?
men „tørrede Jyder" kan Fiskerne li'.
Skikken er gammel, Tiden er ny
i Esbjerg By.

Esbjerg

En levende og karakteristisk By, og dertil det
ideelle Udgangspunkt for Ferien i Vestjylland